

De stap naar duurzaam tuinieren
STARTEN MET MOESTUIN,
DEEL 2
door Guy De Kinder

Zaaien, planten, nateelten, combinatieteelten, ..

Meer tuinplezier door zelf groenten en kruiden te kweken!

Filmpje Tuinhier:
Klik op de link, om af te spelen en het geluid te testen!

Foto film bekijken

View Tuinhier - Weebina Wilhelgen 2 - 9000 Gent
Email: gdekinder@gmail.com

Guy De Kinder - www.houtwal.be

1

OVERZICHT

DEEL I (vorige les)
Grondvoorbereiding & vruchtwisseling (teeltschema). Gereedschap. Bemesten en bekijken moestuin. Gemakkelijke teelten.

DEEL II:
Zaden, zaaien & zaaikalender
Planten, combinatieteelten, voor- en nateelten
Moeilijke teelten

DEEL III (volgende les)
Stappenplannen
Onderhoud en teeltzorgen
Nuttige tips per teelt

View Tuinhier - Weebina Wilhelgen 2 - 9000 Gent

Guy De Kinder - www.houtwal.be

2

Zaden en zaaien: soorten zaden 1

Zaadvaste rassen:

- Bekomen door natuurlijke bestuiving (zelf- of kruisbestuiving) vb. bijzondere tomaten.
- Geselecteerde zaden
- Voordelen:**
  - Lagere prijs
  - Goede oogstspreading
  - Soms betere smaak
  - Zaadwinning is mogelijk
- Nadelen:**
  - Ongelijke groei en uitzicht
  - Lagere productie

F1-hybriden:

- Bekomen door speciale kruisingen (na inteelt).
- Zeer gelijke groei en uitzicht.
- Voordelen:**
  - Hoogste productie en kwaliteit.
  - Soms minder schimmels
- Nadelen:**
  - Hogere aankoopprijs
  - Geen oogstspreading
  - Elk jaar opnieuw te kopen (!)

View Tuinhier - Weebina Wilhelgen 3 - 9000 Gent

Guy De Kinder - www.houtwal.be

3

Zaden en zaaien: soorten zaden 2

Pillenzaad:

Voordelen:

- Gemakkelijke zaadverdeling
- Eén zaadje is 1 plantje per (pers)pot
- Kwaliteitszaad met hoge kiemkracht
- Spaart veel werk uit.
- Nadelen:**
  - Niet voor alle groenten.
  - Duurder in aanschaf
  - De grond mag niet uitdrogen

Precisiezaad:

- Zaad heeft een aantal bewerkingen ondergaan.
- Voordelen:**
  - Betere en snellere opkomst
  - Gemakkelijker op afstand te zaaien
  - Snellere groei en oogst
- Nadeel:**
  - Hogere aankoopprijs

View Tuinhier - Weebina Wilhelgen 2 - 9000 Gent

Guy De Kinder - www.houtwal.be

4

Pillenzaad of omhulde zaden

- Pillenzaad of omhuld zaad kan verschillende kleuren hebben. Zaaigoed van wortelen en sla zijn goed van elkaar te onderscheiden.
- Gemakkelijk in gebruik: direct op de juiste afstand te zaaien. Uitdunnen is overbodig!
- Pillen met een dun laagje aarde bedekken en regelmatig bevochtigen. De aarde mag niet uitdrogen, want dan kunnen de kiempjes in hun verharde omhulsel wegwijnen.

TIP!
Heb je vragen? Stel ze nu via de chat @Guy De Kinder

View Tuinhier - Weebina Wilhelgen 2 - 9000 Gent

Guy De Kinder - www.houtwal.be

5

Zaden en zaaien: soorten zaden 4

Zaadlinten:

- Stroken papier (5 m lang) belegd met zaden.
- Voordeel:**
  - Dunnen is niet meer nodig
- Nadelen:**
  - Duurder in aanschaf
  - Soms problemen met de kieming. (Bodem moet renast vochtig zijn)

Biologische zaden:

- Aanbod neemt toe
- Voordelen:**
  - Soms sterker tegen ziekten
  - Milieuvriendelijke teelt
- Nadelen:**
  - lets hogere aankoopprijs
  - Niet voor alle rassen

View Tuinhier - Weebina Wilhelgen 3 - 9000 Gent

Guy De Kinder - www.houtwal.be

6

Zaden en zaaien: soorten zaden 5

Zelf zaden winnen:

Voordelen:

- Beter aangepast aan de grond en klimaat
- Goed voor moeilijk te vinden rassen (vb. zaadvaste robuuste tomaten.)
- Nadelen:**
  - Probleem met vruchtafwisseling (tweejarige groenten)
  - Gevaar op overdracht van ziekten en plagen
  - Erg tijdrovend.

Vooraf interessant voor rucola, erwten, bonen en bijzondere tomaten.

View Tuinhier - Weebina Wilhelgen 2 - 9000 Gent

Guy De Kinder - www.houtwal.be

7

Zaden en zaaien: zaden bewaren.

Lang bewaarbare zaden:

- Tomaten.
- Koolgewassen
- Radijnen
- (pompoenen)

Bewaarplaats:

- Droog,
- Koel
- Geen temperatuurschommelingen.

Kort bewaarbaar:

- Sla
- Schorseneren
- Paprika, peper
- Pastinaak, kervel
- Wortels
- Bonen en erwten

Kiemproef:

- 10 zaden
- Vochtig keukenpapier
- Warm, (donker) en vochtig

View Tuinhier - Weebina Wilhelgen 2 - 9000 Gent

Guy De Kinder - www.houtwal.be

8

Zaaien onder bescherming 1

Wat?

- Zaaien in een serre, veranda, koude bak of binnenshuis (tomaten, paprika, ..)
- Spinazie: 3 zaden per pot, na opkomst dunnen tot 1.
- In ziektevrije (voedselarme) zaaigrond
- Temperatuur en vochtigheid onder controle
- Voorzaaien** → buitenomstandigheden niet goed.

Voordelen:

- Betere opkomst en snellere kieming
- Vroeger oogsten
- Betere plantkwaliteit
- Minder problemen met slakken

View Tuinhier - Weebina Wilhelgen 3 - 9000 Gent

Guy De Kinder - www.houtwal.be

9

Zaaien onder bescherming 2

Zaaitemperatuur:

- De grondtemperatuur is belangrijker dan de luchttemperatuur
- Kweekbakje, miniserre, ...
- Warm zaaien:**
  - 25°: paprika, peper (20 februari)
  - 20-25°: Tomaten, paprika, aubergine, ananaskers (10-25 maart)
  - 18-25°: Courgette, komkommer, pompoen (20 april -1 mei)
  - 5 -18°: Tuinbonen of labbonen (januari, febr en maart)
  - 10-15°: Struikbonen (15 mei-10 juli)

Matig warm of koud zaaien: sla

- Zaaigrond:
- Aangekochte zaai- en stekgrond
- Bevat slechts weinig meststoffen
- Zeer luchtig

Guy De Kinder - www.houtwal.be

tuin
hier

10

Kweekbakje of miniserre

- Filmpje [zaaien tomaten](#) (Angelo Dorny)

Guy De Kinder - www.houtwal.be

tuin
hier

11

Zaden uitzaaien onder bescherming 3

Verspenen:

- Zaaien in zaaiakken (perspot)
- Later verspenen in:
  - Perspotten
  - Bloempotjes (p9)
  - Kweekplaten (trays)
- Verspenen = op grotere afstand zetten van zaailingen
- Gebruik potgrond voorzien van meststoffen.
- Kluitplanten hergroeien beter.
- Verspenen: selder, sla, andijvie, tomaten, paprika, ...
- NIET verspenen:** courgette, komkommer, pompoenen, bonen, pastinaak, peterselie, wortel, schorseneer, ...

Guy De Kinder - www.houtwal.be

tuin
hier

12

Zaden en zaaien: zaaien onder bescherming 4

Verspenen:

- Kiemblaadjes volledig ontwikkeld én het eerste echte blad goed te zien.**
- Te vroeg verspenen:**
  - Plantjes te zwak
  - Wortels onvoldoende ontwikkeld
  - Meer uitval
- Te laat verspenen:**
  - Verzwakte planten: langgerekt (gefileerd) door lichtgebrek
  - Veel wortelbreuk
  - Moelijke hergroei
  - Lichte bladstand door onvoldoende voeding

Guy De Kij

tuin
hier

13

Zaden en zaaien: zaaien onder bescherming 5

Verspenen:

- Het eerste echte blad is zichtbaar.
- Zaailingen losmaken met een stokje
- Zaailingen voorzichtig uit elkaar halen
- Enkel met de zaadlobben vastnemen**
- Verwijder kleinere of misvormde zaailingen
- Kiemblaadjes boven de grond
- Putje maken met stokje en wortels erin laten zakken. Plantputje voorzichtig dichtmaken.

Guy De Kinder - www.houtwal.be

tuin
hier

14

Zaden en zaaien: zaaien onder bescherming 6

Verspenen en nazorgen:

- Lichtjes broeien
- Tijdelijk iets warmer zetten
- Beschermen tegen de felle zon: vliesdoek, krantenpapier, ...
- Zodra de hergroei herneemt de temperatuur en luchtvochtigheid iets laten zakken.
- Na de hergroei -> zoveel mogelijk licht!
- Warmteminnende planten zoals paprika, tomaten en aubergine niet kouder dan 10-15°C houden.
- Geef niet te veel water -> De grond laten opdrogen!
- Gebruik geen te koud water!

Guy De Kinder - www.houtwal.be

tuin
hier

15

Zaden en zaaien: zaaien onder bescherming 7

Afharden:

= zaailingen laten wennen aan de buitentemperatuur.

- Ca 7 tot 10 dagen voor het uitplanten
- Geleidelijk meer luchten:**
  - Eerst overdag
  - Later ook 's nachts
- Hoe afharden?**
  - In een koude bak
  - Onder een kleine plastic tunnel.
  - Plantjes iedere dag enkele uren in open lucht zetten (overdag).
- Minder lang afharden bij:**
  - Planten onder groeidoek of onder gaatjesplastic.

Tip!
Heb je vragen?
Stel ze nu via de chat!
@Guy De Kinder

Guy De Kinder - www.houtwal.be

tuin
hier

16

Nog geen lid van Tuinhier?

KORTE PAUZE?

Word ook lid!

- Maandelijke TuinMagazine
- Voordelen met lidkaart
- Inschrijven bij uw **lokale vereniging** of ...
- <http://www.tuinhier.be/nl/lid-woorden?>

Guy De Kinder - www.houtwal.be

tuin
hier

17

Zaaien in openlucht 1

Altijd terplaatse op rijen zaaien:

- Wortelen, pastinaak, witloof, ...
- Radizzen, rammensas

Hebben een penvormige wortel en zijn moeilijk of niet te verspenen

Meestal terplaatse op rijen zaaien:

- Struikbonen -> ook voorzaaien kan
- Groenlof (= suikerj of suikerbrood) -> ook voorzaaien
- Roodlof (Radicchio Rosso)
- rode biet & chioggia biet, snijbiet of warmoes

Guy De Kinder - www.houtwal.be

tuin
hier

18

Zaaien in openlucht 2

Op een zaaibed om later te planten:

Deze kunnen ook binnen voor gezaaid worden.

- Herfst- en winterprei
- Koolgewassen
- Selder
- Stengelajuin

Tip! Bedden maken → Moestuinwijzer pg 37

Via Tuinther - Weestruw Wilhelmsen 2 - 9000 Gent

www.tuinther.be

tuinther

Guy De Kinder - www.houtwal.be

19

Zaaien in openlucht 3

Goed zaaibed maken:

- Grond spitten of goed losmaken (woelvork) → luchtig!
  - Eventueel voedingsstoffen of bodemverbeteraar inwerken
  - Grond zaaiklaar (fijn) maken.
  - Grond mag niet te nat zijn!
  - Grond moet voldoende warm zijn!
- Samengevat:**
- Onkruidvrij (vooraf schoffelen)
  - Luchtig en toch voldoende fijn
  - Vochthoudend
  - Niet bevroren en niet te nat!

Tip!
Heb je vragen?
Stel ze nu via de chat
@Guy De Kinder

Tip! Schoffelen of hakken → Moestuinwijzer pg 34

Via Tuinther - Weestruw Wilhelmsen 2 - 9000 Gent

www.tuinther.be

tuinther

Guy De Kinder - www.houtwal.be

20

Zaaien in openlucht 4

Grond van een zaaibed opwarmen:

- Wacht tot het warmer wordt.
- Maak de grond twee dagen op voorhand los met een cultivator
- Bedek gedurende 5 dagen de grond met zwarte folie
- Plaats 5 dagen voor het zaaien een kleine plastic tunnel over het zaaibed.
- Filmpje aardappelen** poten

Via Tuinther - Weestruw Wilhelmsen 2 - 9000 Gent

www.tuinther.be

tuinther

Guy De Kinder - www.houtwal.be

21

Zaden en zaaien: zaaimethoden 1

Zaaivoren (= zaaien in rijen)

- Naast een hofkoord
- Met een hak, stok of spade een voortje maken
- Niet te diep (1 tot 2 x)
- Zaden afdekken met mengsel van zand (1/2) en potgrond/zaaigrond (1/2).
- Rijen van traagkiemende groenten markeren met radijs of slazaden.
- Is na de opkomst gemakkelijk om te schoffelen.
- Geeft een verzorgde indruk.

Tip! Schoffelen → Moestuinwijzer pg 34

Via Tuinther - Weestruw Wilhelmsen 2 - 9000 Gent

www.tuinther.be

tuinther

Guy De Kinder - www.houtwal.be

22

Zaden en zaaien: zaaimethoden 2

Pleksgewijs zaaien:

- Grote zaden (erwten en bonen) op een vaste afstand uitleggen
- Soms zaden per 2 of 3 uitleggen:
  - pastinaak,
  - Schorseneer
  - Wortel

Tip!
Heb je vragen?
Stel ze nu via de chat!
@Guy De Kinder

Via Tuinther - Weestruw Wilhelmsen 2 - 9000 Gent

www.tuinther.be

tuinther

Guy De Kinder - www.houtwal.be

23

Zaden en zaaien: zaaimethoden 3

Zaden afdekken:

- Grote zaden met de hark afdekken
- Kleine zaden voorzichtig met de hark of met de handen toedekken
- Eventueel de zaaivoortjes afdekken met (oude) zaaigrond of mengsel van potgrond en zand (1/2). Minder korstvorming.
- Zaai buiten afdekken met vliesdoek (3, 4 en 5)

Via Tuinther - Weestruw Wilhelmsen 2 - 9000 Gent

www.tuinther.be

tuinther

Guy De Kinder - www.houtwal.be

24

Zaden en zaaien: zaaimethoden 2

Zaaddiepte

- Afhankelijk van de zaadgrootte.
- Zaai niet te diep (1 tot 2 x de zaaddikte)
- Op lichte grond (zandgrond) iets dieper zaaien.
- Probeer op een gelijke diepte te zaaien

Via Tuinther - Weestruw Wilhelmsen 2 - 9000 Gent

www.tuinther.be

tuinther

Guy De Kinder - www.houtwal.be

25

Zaden en zaaien: zaaimethoden 4

Zaadverdeling:

- Niet gemakkelijk voor fijne zaden
- Hulpmiddelen:
  - Een samengevouwd stuk papier
  - Zaad tussen duim en wijsvinger nemen en door wrijven de zaden doen vallen
  - Zaden mengen met wit zand en dan uitstrooien.
- Uitzaaien van bijzondere tomaten.

Via Tuinther - Weestruw Wilhelmsen 2 - 9000 Gent

www.tuinther.be

tuinther

Guy De Kinder - www.houtwal.be

26

Zaden en zaaien: zaaimethoden 5

Breedwerpig zaaien:

- Voor de opkweek van kleine hoeveelheden plantgoed
- Voor snijsla en spinazie
- Zaden gelijkmatig verdelen over het zaaibed
- Zaden inharken
- Nadelen:**
  - Ongelijke opkomst
  - Moeilijke onkruidbestrijding

Tip! Onkruidbeheersing → Moestuinwijzer pg 33

Via Tuinther - Weestruw Wilhelmsen 2 - 9000 Gent

www.tuinther.be

tuinther

Guy De Kinder - www.houtwal.be

27

Zaden en zaaien: uitdunnen 1

Waarom uitdunnen?

- Om alle planten goed te laten uitgroeien.
- Voor dikkere knolgewassen
- Gezondere groei
- Grotere bladeren: snijbiet, spinazie, ...

Wanneer?

- Zo vroeg mogelijk
- Vanaf het eerste echte blad na de twee kiemblaadjes te zien is.
- (! Wortels dunnen bij winterdun of fris weer of 's morgens)

Guy De Kinder - www.houtwal.be

28

Zaden en zaaien: uitdunnen 2

Hoe uitdunnen?

- Zwakkere planten verwijderen.
- Planten uittrekken
- Afnippen met de nagels
- Met de hak

Tip!
Heb je vragen? Stel ze nu via de chat! @Guy De Kinder

Nazorgen?

- Uitgedunde zaailingen niet laten liggen → geurstof lokt groentevlieg (o.a. wortelvlieg)

Guy De Kinder - www.houtwal.be

29

Uitplanten: planttijdstop

Vorbereiding:

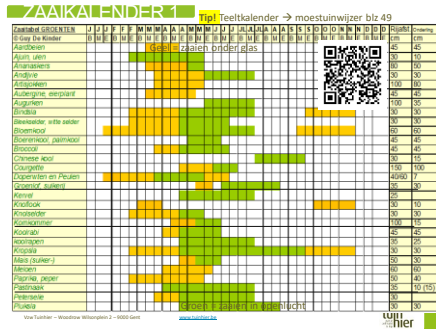
- Planten op voorhand water geven.
- Plantbed klaar maken
- Plantgoed afharden als het onder bescherming gekweekt werd

Weer?

- In geen te natte of koude grond.
- Koude gevoelig:** bataat, yacon, tomaten, paprika, butternut, andijvie, groenlof, ...
- Op een bewolkte, droge en windstille dag.
- Eventueel tijdelijk afdekken met groeidoek/ vliesdoek.

Guy De Kinder - www.houtwal.be

30

31

Goede combinatieteelten

INVLOED	KRUID	HOOFDTEELT
Bladluizen	Bonenkruid, Oost-Indische kers	Struikbonen, ajuin
Koolwitje	Pepermunt, dille	Koolgewassen
Bladluizen	Tijm en salie	Koolgewassen, sla
Witte vlieg	Lavendel	Rozen
Groeibevordering	Dille, venkel en koriander	Tomaten, paprika, aardbei
Groeibevordering	Basilicum, peterselie	Komkommer, wortel en ajuin
Groeibevordering	Basilicum, peterselie	Tomaten, asperges, druiven.
Wortelvlieg e.a. groentevliegen	Knoflook, bieslook	Wortels, pastinaak, peterselie, kolen, tomaten
Kruisziekteschimmel	Knoflook	Perzik, nectarine, amandel

Combinatieteelten. Tip! Tussenteelten → moestuinwijzer pg 39

Guy De Kinder - www.houtwal.be

32

Voor- en nateelten

Eenkel hoofdteelt: knolselder, late aardappel, pastinaak, schorsenerode biet, winterwortel, witloof, zaaiol

Hoofdteelt	Voortteelt	Nateelt	Tip!
Aardbei (aug/sept)	Snijbiet, zomerprei	Groene selder	Voor- en nateelten → moestuinwijzer pg 39
Augurk (15 mei)	raapsteel		
Bataat (20 mei-15 juni)	radijs, snijsla, snijbiet		
Bloemkool, broccoli	Tuinkers, kervel		
Boon (struik, staak)	winterpostelein	Winterprei, groenlof	
Courgette, pompoen	Vroege raap, radijs		
Erwt (febr/mrt)		Groenlof, winterpostelein, prei, kool	
ijsbergsla		kropsla	
Plantui (mrt/apr)		groenlof	Heb je vragen? Stel ze nu via de chat! @Guy De Kinder
Rode kool (apr/mei)	spinazie		
Selder (bleek, groen)	Krop-, snijsla		
Tomaat (1-15 mei)	koolrabi	Snijsla, veldsla, winterpostelein	
Vroege aardappel (apr)		Spinazie, winterprei, groenlof	
Vroege wortel (feb/mrt)		Andijvie	

Guy De Kinder - www.houtwal.be

33

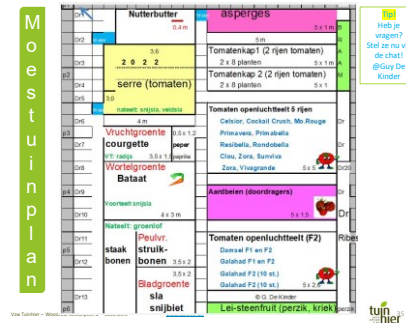
Moelijke teelten

- Wortels (wortelvlieg) → insectengaas, 'Flyaway'
- Tomaten → tomatenplaag?! **Tolerante** rassen ...
- Aardappels** → kies rassen tolerant aan de aardappelplaag of plant bataat ipv aardappels.
- Komkommer (meeldauw)
- Prei, ajuin (schimmels en insecten)
- Koolgewassen (knolvoet, koolvlieg, rupsen) → ins.gaas
- Spinazie (vroegtijdig opschieten, onvoldoende N, ras)
- Witloof (te stikstofrijke grond)

Tip! [Hermie Online Zaai kalender](#)
Tip! Hoe bekom je een gezonde moestuin → Moestuinwijzer pg 29

Guy De Kinder - www.houtwal.be

34

35

Slot: Vragen?

- Groente en fruit Encyclopedie
- Website: www.houtwal.be en fruitabc.blogspot.be
- Nieuwsbrief downloaden en inschrijven.
- Sociale media: (Facebook, ...): [FB \(Fruitlekhebbers\)](#), [FB Tuinhier](#), [FB-Tuinhier Prov.O.Vi.](#) en [twitter](#)

Guy - gdekinder@gmail.com
Bedankt voor de aandacht!

Guy De Kinder - www.houtwal.be

36